

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

5 päivänä heinäkuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Asetus (EY) N:o 44/2001 – Eriytynyt toimivalta – 5 artiklan 3 alakohta – Sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskeva asia – Paikkakunta, missä vahinko sattui – Vahingon ilmenemispaiikka ja siihen kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikka – Eri jäsenvaltioissa tapahtuneesta kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä väitetyksi aiheutuneen vahingon korvaamista koskeva kanne – 5 artiklan 5 alakohta – Sivuliikkeen toiminta – Käsite

Asiassa C-27/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Lietuvos apeliacinis teismas (ylioikeus, Liettua) on esittänyt 12.1.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 19.1.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

AB ”flyLAL-Lithuanian Airlines”, selvitystilassa,

vastaan

”Starptautiskā lidosta ”Rīga” VAS ja

”Air Baltic Corporation” AS,

”ŽIA Valda” AB:n,

”VA Reals” AB:n ja

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryban osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Rosas, C. Toader (esittelevä tuomari), A. Prechal ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.11.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– AB ”flyLAL-Lithuanian Airlines”, edustajanaan R. Audzevičius, advokatas,

* Oikeudenkäyntikieli: liettua.

- ”Starptautiskā lidosta ’Rīga’” VAS, edustajinaan R. Simaitis, M. Inta ja S. Novicka, advokatai,
- ”Air Baltic Corporation” AS, edustajinaan R. Zaščiurinskaitė, D. Pāvila, D. Bublienė, I. Norkus ja G. Kaminskas, advokatai,
- ”ŽIA Valda” AB ja ”VA Reals” AB, edustajanaan P. Docka, advokatas,
- Liettuan hallitus, asiamiehinään D. Kriaučiūnas ja R. Dzikovič,
- Latvian hallitus, asiamiehinään I. Kucina ja J. Davidoviča,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin, G. Meessen ja A. Steiblyté,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.2.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 3 ja 5 alakohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä AB ”flyLAL-Lithuanian Airlines” (jäljempänä flyLAL), joka on Liettuan lain mukaan perustettu, selvitystilassa oleva yhtiö ja jonka vaatimuksia tukevat väliintulijoina ”ŽIA Valda” AB ja ”VA Reals” AB, ja toisaalta kaksi Latvian oikeuden mukaan perustettua yhtiötä, ”Starptautiskā lidosta ’Rīga’” VAS (jäljempänä Riian lentoasema) ja ”Air Baltic Corporation” AS (jäljempänä Air Baltic), ja joka koskee vaatimusta Riian lentoaseman ja Air Balticin väitetyksi kilpailua rajoittavan käyttäytymisen toteamiseksi SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan vastaiseksi sekä niiden velvoittamiseksi korvaamaan tästä käyttäytymisestä aiheutunut vahinko.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Brysselin yleissopimus

- 3 Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdyn yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä uusien jäsenvaltioiden tähän yleissopimukseen liittymisestä tehdyillä yleissopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus), 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

– –

3. sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahingon aiheuttanut teko sattui,

--

5. sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa toimipaikka sijaitsee.”

Asetus N:o 44/2001

4 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan 11, 12 ja 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

(12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.

--

(15) Lainkäytön yhdenmukaisuus edellyttää, että rinnakkaiset oikeudenkäynnit saadaan mahdollisimman vähiin ja on varmistettava, ettei kahdessa jäsenvaltiossa anneta keskenään ristiriitaisia tuomioita. --”

5 Mainitun asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa, jossa myönnetään yleinen toimivalta sen jäsenvaltion tuomioistuimille, jossa vastaajalla on kotipaikka, säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

6 Mainitun asetuksen 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

--

3) sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä vahinko sattui tai saattaa sattua;

--

5) sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä toimipaikka sijaitsee;

--”

Liettuan oikeus

- 7 Liettuan siviiliprosessilain (Civilinio proceso kodeksas) 782 §:n mukaan tuomioistuimen on viran puolesta tutkittava, kuuluuko siinä vireillä oleva oikeudenkäynti Liettuan tuomioistuinten toimivaltaan.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 8 Liettualainen lentoyhtiö flyLAL liikennöi muun muassa lentoja, joiden määränpäänä tai lähtöasemana oli Vilnan (Liettua) lentoasema.
- 9 Vuonna 2004 latvialainen lentoyhtiö Air Baltic alkoi liikennöidä lentoja, joiden määränpäänä tai lähtöasemana oli kyseinen lentoasema ja joista osalla oli sama kohde kuin flyLAL:n liikennöimillä lennoilla.
- 10 FlyLAL kärsi taloudellisia tappioita, joiden seurauksena se asetettiin selvitystilaan.
- 11 FlyLAL katsoi, että Air Baltic oli pakottanut sen pois markkinoilta soveltamalla saalistushintoja tietyillä sellaisilla lentoliikenteen reiteillä, joiden lähtöasemana tai määränpäänä oli Vilnan lentoasema, ja että kyseiset saalistushinnat oli rahoitettu Air Balticille myönnetyllä alennuksella Riian (Latvia) lentoaseman tarjoamien lentoasemapalvelujen hinnoista, ja se nosti 22.8.2008 Vilniaus apygardos teismasissa (Vilnan alueellinen tuomioistuin, Liettua) Air Balticia ja Riian lentoasemaa vastaan kanteen, jossa se vaati 57 874 768,30 euron määrää korvauksena vahingosta, jonka se väitti aiheutuneen siitä kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä, johon se katsoi näiden syyllistyneen. FlyLAL väitti lisäksi, että sen jälkeen, kun se oli pakotettu pois markkinoilta, Air Baltic ohjasi valtaosan niistä lennoistaan, joiden lähtöasemana tai määränpäänä oli Vilnan lentoasema, Riian kansainväliselle lentoasemalle. ŽIA Valda ja VA Reals, jotka ovat flyLAL:n osakkeenomistajia, osallistuivat pääasian oikeudenkäyntiin väliintulijoina flyLAL:n vaatimuksia tukeakseen.
- 12 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, pääasian oikeudenkäynnistä erillisessä menettelyssä Latvijas Republikas Konkurences padome (Latvian tasavallan kilpailuneuvosto) oli todennut 22.11.2006 antamassaan päätöksessä, että Riian lentoaseman 1.11.2004 alkaen soveltama alennusjärjestelmä, jossa myönnettiin jopa 80 prosentin alennuksia lentoalusten lähtö-, laskeutumis- ja turvallisuuspalveluista, rikkoi EY 82 artiklan toisen kohdan c alakohtaa, josta on tullut SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohta, ja velvoitti Riian lentoaseman lopettamaan tämän alennusjärjestelmän soveltamisen. Järjestelmää sovellettiin kahden lentoyhtiön hyväksi, joista toinen oli Air Baltic.
- 13 Vilniaus apygardos teismas hyväksyi 27.1.2016 antamallaan tuomiolla flyLAL:n vaatimukset osittain ja määräsi Air Balticin maksamaan kyseiselle lentoyhtiölle vahingonkorvausta 16 121 094 euroa lisättynä vuotuisella 6 prosentin viivästyskorolla. Kyseinen tuomioistuin sitä vastoin hylkäsi sekä flyLAL:n kanteen siltä osin kuin se oli nostettu Riian lentoasemaa vastaan että ŽIA Valdan ja VA Realsin vaatimukset.
- 14 Riian lentoasema ja Air Baltic esittivät Vilniaus apygardos teismasissa väitteen, jonka mukaan liettualaiset tuomioistuimet eivät olleet kansainvälisesti toimivaltaisia ratkaisemaan pääasian oikeusriitaa, ja kyseinen tuomioistuin totesi mainitussa tuomiossa ensiksi, että Lietuvos apeliacinis teismas (Liettuan ylioikeus) oli jo ratkaissut tämän kysymyksen 31.12.2008 antamallaan tuomiolla.
- 15 Kyseisessä tuomiossa Lietuvos apeliacinis teismas, joka hylkäsi Riian lentoaseman ja Air Balticin valitukset Vilniaus apygardos teismasin 25.9.2008 antamasta määräyksestä, jossa määrättiin turvaamistoimina Air Balticin ja Riian lentoaseman irtainta ja/tai kiinteää omaisuutta sekä muuta omaisuutta hukkaamiskieltoon tai takavarikkoon, totesi myös, että liettualaisilla tuomioistuimilla oli asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 ja 5 alakohdan nojalla toimivalta ratkaista pääasian oikeusriita. Tämän tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa Latviassa haettiin Augstākās tiesas Senātsissa

(ylimmän oikeusasteen tuomioistuin, Latvia), minkä yhteydessä kyseinen tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen, jonka johdosta annettiin 23.10.2014 tuomio flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319).

- 16 Vilniaus apygardos teismas totesi tämän seurauksena, että liettualaisten tuomioistuinten toimivalta perustuu asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 ja 5 alakohtaan, koska yhtäältä se kilpailua rajoittava käyttäytyminen, josta aiheutui vahinkoa flyLAL:lle, eli erityisesti saalistushintojen soveltaminen, lentoaikataulujen yhteensovittaminen, laitton mainonta, suorien lentojen lopettaminen ja matkustajaliikenteen ohjaaminen Riian kansainväliselle lentoasemalle, oli tapahtunut Liettuassa ja koska toisaalta Air Baltic liikennöi sivuliikkeensä välityksellä Liettuassa.
- 17 FlyLAL, Riian lentoasema ja Air Baltic sekä ŽIA Valda ja VA Reals valittivat Vilniaus apygardos teismasin 27.1.2016 antamasta tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Lietuvos apeliacinis teismaisiin.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa, että 23.10.2014 annetusta tuomiosta flyLAL-Lithuanian Airlines (C-302/13, EU:C:2014:2319) ilmenee, että pääasian oikeusriita on luonteeltaan siviili- ja kauppaoikeudellinen asia ja että se kuuluu asetuksen N:o 44/2001 soveltamisalaan. Se toteaa sitä vastoin, että sillä on epäilyjä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 ja 5 alakohdan tulkinnasta. Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että sillä on menettelyn tässä vaiheessa velvollisuus varmistaa toimivaltansa siviiliprosessilain 782 §:n nojalla.
- 19 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetun käsitteen ”paikkakunta, missä vahinko sattui” osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa ensin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jonka mukaan tämä käsite tarkoittaa samalla sekä vahingon ilmenemispaiikkaa että siihen kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikkaa, ja katsoo ensinnäkin, että paikan, jossa kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut, määrittäminen ei ole ongelmatonta, kun otetaan huomioon, että nyt käsiteltävässä tapauksessa toimia, jotka yhdessä tai erikseen voivat aiheuttaa vahinkoa, on tapahtunut eri jäsenvaltioissa eli sekä Liettuassa että Latviassa.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että on riidatonta, että Air Balticille on myönnetty 80 prosentin alennus Riian lentoaseman tarjoamien palvelujen hinnoista. Alennusjärjestelmä johti Latvian tasavallan kilpailuneuvoston 22.11.2006 antamaan päätöksen, jossa todettiin EY 82 artiklan toisen kohdan c alakohdan, josta on tullut SEUT 102 artiklan toisen kohdan c alakohta, rikkominen. Pääasian vastaajien mukaan nämä alennukset perustuivat Latvian viranomaisten antamiin sääntelytoimiin, joiden täytäntöönpano tapahtui yksinomaan Latviassa muun muassa soveltamalla mainittuja alennuksia ja tarjoamalla palveluja Riian lentoasemalla sekä siten, että Air Baltic hyötyi niistä. FlyLAL sitä vastoin väittää, että tämä alennusjärjestelmä merkitsee määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä ja perustuu pääasian vastaajien välillä tehtyyn kilpailua rajoittavaan sopimukseen, jolla rikotaan EY 81 artiklaa, josta on tullut SEUT 101 artikla. FlyLAL:n mukaan Air Baltic saattoi tästä sopimuksesta saamansa hyödyn ja ristiintukemisen ansiosta toteuttaa Vilnan lentoasemalla kilpailua rajoittavia toimia, mukaan lukien saalistushintojen soveltaminen ja toimenpiteet, jotka liittyivät lentoaikataulujen yhteensovittamiseen, laittomaan mainontaan ja lentojen lopettamiseen sen jälkeen, kun flyLAL oli poistunut kyseisiltä markkinoilta. FlyLAL katsoo siten, että väitetty vahinko syntyi Liettuassa.
- 21 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa vahingon ilmenemispaiikasta, että flyLAL:lle väitetysti aiheutunut vahinko muodostuu vuosien 2004–2008 aikana aiheutuneesta tulonmenetyksestä niiden lentojen markkinoilla, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on Vilnan lentoasema. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, millä tavoin tätä vahinkoa on luonnehdittava ja mikä on sen aiheutumispaiikka, kun otetaan huomioon yksinomaan taloudellisesta tappiosta muodostuvaa vahinkoa koskeva oikeuskäytäntö, jota havainnollistavat 19.9.1995 annettu tuomio Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289), 10.6.2004 annettu tuomio Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364) ja 16.6.2016 annettu tuomio Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449).

- 22 Kyseinen tuomioistuin pohtii kolmanneksi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettua ”sivuliikkeen toiminnan” käsitteen tulkintaa.
- 23 Kyseisellä tuomioistuimella ei tältä osin ole epäilyjä siitä, että Air Balticin sellainen Liettuassa toimiva sivuliike, jonka toiminta koostuu matkustajien, rahdin ja postin kansainvälisestä kuljettamisesta ilmaitse, täyttää oikeuskäytännössä vaaditut edellytykset mainitussa artiklassa tarkoitetuksi ”sivuliikkeeksi” luonnehtimiselle. Se toteaa myös, että kyseisen sivuliikkeen yhtiöjärjestyksestä ilmenee, että sivuliikkeellä oli oikeus vahvistaa niiden lentojen hinnat, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on Vilnan lentoasema. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan olemassa ei kuitenkaan ole tietoja, jotka osoittaisivat, että kyseinen sivuliike olisi tosiasiaa vahvistanut näitä hintoja.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii näin ollen, voiko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 5 alakohdan soveltaminen olla perusteltua Air Balticin Liettuassa olevan sivuliikkeen toiminnan perusteella.
- 25 Tässä tilanteessa Lietuvos apeliacinis teismas on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko käsiteltävän asian olosuhteissa [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 3 alakohtaan sisältyvän käsitteen ’paikkakunta, missä vahinko sattui’ tulkittava tarkoittavan paikkaa, jossa tehtiin vastaajien EY:n perustamissopimuksen 82 artiklan [toisen kohdan] c alakohdan (SEUT 102 artiklan [toisen kohdan] c alakohdan) vastainen laiton sopimus, vai paikkaa, jossa toteutettiin toimet, joilla kyseisestä sopimuksesta saatua taloudellista etua hyödynnettiin saalistushinnoittelun (ristiintukemisen) avulla kilpailtaessa kantajan kanssa samoilla merkityksellisillä markkinoilla?
- 2) Voidaanko käsiteltävässä asiassa vastaajien lainvastaisten tekojen vuoksi kantajalle aiheutunutta vahinkoa (tulonmenetystä) pitää [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettuna vahinkona?
- 3) Onko käsiteltävän asian olosuhteissa Air Balticin Liettuassa sijaitsevan sivuliikkeen toimintaa pidettävä [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettuna ’sivuliikkeen toimintana?’”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 26 Vastauksen antamiseksi esitettyihin kysymyksiin on muistutettava, että asetuksen N:o 44/2001 II luvun 2 jaksossa on vain poikkeuksena sen 2 artiklan 1 kohdassa säädetystä sopimusvaltion, jonka alueella vastaajalla on kotipaikka, tuomioistuinten toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä säädetty eräistä erityisistä toimivaltaperusteista, joihin lukeutuvat kyseisen asetuksen 5 artiklan 3 ja 5 alakohdassa säädetty toimivaltaperusteet. Sekä sen paikkakunnan tuomioistuinten toimivallan, missä vahinko sattui asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa tarkoitettulla tavalla, että kyseisen asetuksen 5 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettulla tavalla sivuliikkeen, agentuurin tai muun toimipaikan toimintaa koskevissa asioissa niiden toimipaikan sijaintipaikkakunnan tuomioistuinten toimivallan osalta kyse on erityistä toimivaltaa koskevasta säännöstä, joten niitä on tulkittava itsenäisesti ja suppeasti, ja niiden ei voida tulkita koskevan muita kuin kyseisessä asetuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita (ks. vastaavasti sivuliikkeen toimintaa koskevilta osin tuomio 22.11.1978, Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, 7 ja 8 kohta ja sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevilta osin tuomio 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 27 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nämä mainitun asetuksen 5 artiklan 3 ja 5 alakohdassa säädetyt erityistä toimivaltaa koskevat säännöt perustuvat oikeusriidan ja tuomioistuinten, jotka voivat tutkia oikeusriidan, välisen erityisen läheisen liittymän olemassaoloon, minkä vuoksi on perusteltua antaa toimivalta näille tuomioistuimille hyvään lainkäyttöön ja prosessin asianmukaiseen järjestämiseen liittyvien syiden perusteella (ks. vastaavasti sivuliikkeen toimintaa koskevilta osin tuomio 22.11.1978, Somafer, 33/78, EU:C:1978:205, 7 kohta ja tuomio 6.4.1995, Lloyd's Register of Shipping, C-439/93, EU:C:1995:104, 21 kohta sekä sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevilta osin tuomio 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, 26 kohta ja tuomio 17.10.2017, Bolagsupplysningen ja Ilsjan, C-194/16, EU:C:2017:766, 26 kohta).
- 28 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa olevan ilmaisun ”paikkakunta, missä vahinko sattui” osalta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että tällä ilmaisulla tarkoitetaan yhtä hyvin vahingon ilmenemispaikkaa kuin paikkaa, jossa tämän vahingon aiheuttanut kausaaliyhteydessä oleva tapahtuma on sattunut, joten vastaajaa vastaan voidaan kantajan valinnan mukaan nostaa kanne kumman tahansa paikkakunnan tuomioistuimessa (ks. mm. tuomio 19.4.2012, Wintersteiger, C-523/10, EU:C:2012:220, 19 kohta; tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 45 kohta ja tuomio 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 Esitettyihin kysymyksiin on vastattava näiden seikkojen valossa.

Toinen kysymys

- 30 Toisella kysymyksellään, jota on tarkasteltava ensimmäisenä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä johtuvan vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä tästä toiminnasta vahinkoa kärsineen väittämää tulonmenetystä voidaan pitää sellaisena vahinkona, johon jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivalta sen ”paikkakunnan, missä vahinko sattui” tuomioistuimina voi perustua. Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkoittaa myös tällaisen vahingon aiheutumista, tämä kysymys on edellä 28 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti ymmärrettävä siten, että se viittaa erityisesti vahingon ilmenemispaikan määrittämiseen.
- 31 Kuten julkisasiamies muistutti ratkaisuehdotuksensa 37 kohdassa, välittömässä kausaaliyhteydessä olevasta tapahtumasta johtuva alkuperäinen vahinko, jonka tapahtumapaikka voi muodostaa perustan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan mukaiselle toimivallalle, on erotettava myöhemmistä haitallisista seurauksista, jotka eivät voi olla toimivaltaperusteena tämän säännöksen nojalla.
- 32 Tältä osin oikeuskäytännössä on 19.9.1995 annetun tuomion Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289) 14 ja 15 kohdassa todettu, että käsitettä ”[paikkakunta], missä vahinko sattui” ei voida tulkita laajentavasti siten, että siihen sisältyisivät kaikki paikkakunnat, joissa voi ilmetä sellaisen seikan aiheuttamia vahingollisia seurauksia, joka on jo aiheuttanut toisella paikkakunnalla tosiasiaissa ilmenneen vahingon. Kyseisessä tuomiossa näin ollen tarkennettiin, ettei tätä käsitettä voida tulkita siten, että siihen sisältyisi se paikkakunta, jossa vahingonkärsijä väittää hänelle aiheutuneen sellaista varallisuusvahinkoa, joka on alun perin toisessa valtiossa tapahtuneen ja hänelle siellä kärsimänsä vahingon seuraus.
- 33 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii kysymyksellään selvittämään ensinnäkin, voidaanko sellaisen tulonmenetyksen kaltaista vahinkoa, jota flyLAL väittää kärsineensä, pitää mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuna ”alkuperäisenä vahinkona” vai onko se ainoastaan kärsityn vahingon seurauksena pidettävä varallisuusvahinko, joka ei itsessään oikeuta soveltamaan asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa.
- 34 Kuten unionin tuomioistuimella olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee – ja edellyttäen, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tekemästä tosiseikkojen arvioinnista muuta johdu –, tulonmenetys, jonka flyLAL väittää sille aiheutuneen, koostuu niistä tappioista, jotka väitetysti

seurasivat sellaisten reittien liikennöinnin, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on Vilnan lentoasema, kannattavuusongelmista, jotka johtuivat siitä, että Air Baltic sovelsi saalistushintoja, jotka rahoitettiin Air Balticille lentoasemamaksujen hinnoista aiemmin myönnetyllä alennuksella Riian lentoaseman kanssa tehdyn kilpailua rajoittavan sopimuksen perusteella. Kuten flyLAL istunnossa esitti, nyt käsiteltävässä tapauksessa on kyse erityisesti myyntitappioista sellaisilla lentoliikenteen reiteillä, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on Vilnan lentoasema ja joihin tämä toiminta vaikutti.

- 35 Unionin tuomioistuin on jo todennut asiayhteydessä, joka koski sellaisen valikoivan jakeluverkon ulkopuolista myyntiä koskevan kiellon väitettyä rikkomista, joka on tehty internetsivustojen välityksellä kyseisessä verkossa myytäviä tavaroita koskevalla myyntitarjouksella, että tästä rikkomisesta seuraava valtuutetun jälleenmyyjän myynnin väheneminen ja vähenemisestä johtuva tulonmenetyt merkitsee sellaista vahinkoa, jonka perusteella asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohta voi tulla sovellettavaksi (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Concurrence, C-618/15, EU:C:2016:976, 33 ja 35 kohta).
- 36 On myös katsottava, että tulonmenetystä, joka koostuu erityisesti sellaisesta myyntitappiosta, joka väitetysti johtuu SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan vastaisesta kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä, voidaan pitää asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamista varten sellaisena ”vahinkona”, jonka perusteella toimivaltainen on lähtökohtaisesti sen jäsenvaltion tuomioistuin, jonka alueella vahinko sattui.
- 37 Toiseksi toinen kysymys koskee tällaisen vahingon ilmenemisaikaa määrittämistä.
- 38 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee yhtäältä, että pääasian vastaajien väitetysti kilpailua rajoittava käyttäytyminen koski sellaisten lentojen, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on Vilnan lentoasema, markkinoita ja johti flyLAL:n mukaan kilpailun vääristymiseen näillä markkinoilla. Toisaalta tämä käyttäytyminen aiheutti vahinkoa flyLAL:lle.
- 39 Nyt käsiteltävässä tapauksessa lentoyhtiölle aiheutuneista tappioista sellaisten lentojen osalta, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on sen jäsenvaltion pääkaupunki, johon kyseinen lentoyhtiö on sijoittautunut, on todettava, että markkinoina, joihin tappiot olennaisesti vaikuttavat, on pidettävä sen jäsenvaltion markkinoita, jossa kyseinen yhtiö olennaisilta osin kehittää tällaisiin lentoihin liittyvää myyntitoimintaansa, eli toisin sanoen Liettuan markkinoita.
- 40 Silloin kun markkinat, joihin kilpailua rajoittava käyttäytyminen vaikuttaa, sijaitsevat sen jäsenvaltion alueella, jossa vahinkoa väitetään tapahtuneen, on katsottava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan soveltamista varten vahingon ilmenemisaikaa on katsottava sijaitsevan tässä jäsenvaltiossa. Tämä ratkaisu, joka perustuu näiden kahden seikan yhtäpitävyyteen, vastaa nimittäin tuomioistuinten toimivaltaa koskevien sääntöjen tavoitteita läheisyydestä ja ennustettavuudesta, koska yhtäältä sen jäsenvaltion tuomioistuimet, jossa kyseiset markkinat sijaitsevat, ovat parhaassa asemassa tutkimaan tällaiset korvausvaatimukset ja koska toisaalta taloudellinen toimija, joka käyttäytyy kilpailua rajoittavalla tavalla, voi kohtuudella odottaa, että sitä vastaan nostetaan kanne sen paikan tuomioistuimissa, jossa sen käyttäytyminen on vääristänyt terveen kilpailun sääntöjä.
- 41 Lisäksi kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, vahingon ilmenemisaikaa tällainen määrittäminen on yhdenmukainen sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 864/2007 (Rooma II) (EUVL 2007, L 199, s. 40) johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todettujen johdonmukaisuutta koskevien vaatimusten kanssa, koska tämän asetuksen 6 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetään, että kilpailulainsäädäntöön perustuviin vahingonkorvauskanteisiin sovelletaan sen maan lakia, jonka markkinoihin rajoittaminen vaikuttaa tai saattaa vaikuttaa.

- 42 Kun otetaan huomioon, että pääasian oikeusriidassa on useita vastaajia, on muistutettava lisäksi, että tämä toimivaltaperuste toimii myös silloin, kun vahingonaiheuttajia on useita, koska asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan perusteella tuomioistuimen toimivalta voidaan perustaa väitetyn vahingon ilmenemispaikkaan kaikkien väitetyistä vastuussa olevien toimijoiden osalta edellyttäen, että tämä vahinko ilmenee asiaa käsittelevän tuomioistuimen tuomiopiirissä (ks. vastaavasti tuomio 3.4.2014, Hi Hotel HCF, C-387/12, EU:C:2014:215, 40 kohta).
- 43 Kun otetaan huomioon edellä todettu, toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä johtuvan vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä käsitteellä ”paikkakunta, missä vahinko sattui” tarkoitetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa muun muassa paikkaa, jossa myyntitappioista koostuva tulonmenetyks ilmeni, eli niiden markkinoiden paikkaa, joihin kyseinen käyttäytyminen, jonka yhteydessä vahingonkärsijä väittää kärsineensä nämä tappiot, vaikuttaa.

Ensimmäinen kysymys

- 44 Vaikka ensimmäinen kysymys sanamuotonsa mukaan koskee SEUT 102 artiklaan liittyvää saalistushintojen soveltamista, liittyy se myös siihen tilanteeseen, jossa on aiemmin tehty SEUT 101 artiklan vastainen kilpailua rajoittava sopimus.
- 45 Tällä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo lähinnä, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa tulkittava siten, että kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä johtuvan vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä käsitteen ”paikkakunta, missä vahinko sattui” voidaan ymmärtää tarkoittavan joko paikkaa, jossa SEUT 101 artiklan vastainen kilpailua rajoittava sopimus tehtiin, tai paikkaa, jossa toteutettiin ne toimet, joilla hyödynnettiin kyseisestä sopimuksesta saatua taloudellista etua muun muassa SEUT 102 artiklassa tarkoitettua määrävän markkina-aseman väärinkäyttöä merkitsevällä saalistushinnoittelulla.
- 46 Aluksi on todettava, että kuten edellä 28 kohdassa on muistutettu, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa annetaan kantajalle oikeus saattaa asiansa joko sen paikkakunnan tuomioistuimeen, jossa vahinko ilmeni, tai siihen kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikkakunnan tuomioistuimeen, ja asian voi siten laillisesti saattaa tuomioistuimeen jommankumman toimivaltaperusteen perusteella.
- 47 Nyt käsiteltävässä tapauksessa pääasialle ominaista on sellaisten tapahtumien muodostama ketju, joista jokaista itsessään voitaisiin pitää väitettynä ”vahinkoon kausaaliyhteydessä olevana tapahtumana”, jolloin on kuitenkin myös mahdollista, että vahinko perustuu niiden yhteisvaikutukseen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa siten yhtäältä kilpailua rajoittavaan käyttäytymiseen, jonka yhteydessä Riian lentoasema myönsi Air Balticia suosivia alennuksia, jotka liittyivät lentoalusten lähtö-, laskeutumis- ja turvallisuuspalveluihin, millä lujitettiin kyseisen lentoyhtiön määrävää asemaa sellaisten lentojen, joiden lähtöasemana tai määrävänä on Riian kansainvälinen lentoasema, markkinoilla, sekä kyseisen lentoaseman ja Air Balticin välillä tässä tarkoituksessa väitetyistä tehtyyn kilpailua rajoittavaan sopimukseen ja toisaalta toimiin, joilla hyödynnettiin kyseisestä sopimuksesta saatua taloudellista etua muun muassa siten, että Air Baltic sovelsi saalistushintoja tiettyihin lentoihin, joiden lähtöasemana tai määrävänä oli Vilnan lentoasema. Koska pääasiassa on väitetty, että olemassa on SEUT 101 artiklassa tarkoitettu lainvastainen sopimus, saalistushintojen soveltaminen voi rajoittua ainoastaan tämän sopimuksen toimeenpanoon tai se voi puolestaan merkitä erillistä rikkomista SEUT 102 artiklan nojalla.
- 48 Tässä erityisen monitahoisessa tilanteessa vahinkoon kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman paikkakunnan konkreettinen määrittäminen riippuu siten siitä, onko väitettyä kilpailua rajoittavaa käyttäytymistä pidettävä SEUT 101 artiklassa tarkoitettuna kilpailua rajoittavana sopimuksena ja/tai SEUT 102 artiklassa tarkoitettuna määrävän markkina-aseman väärinkäyttönä.

- 49 Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tutkittaviksi kuuluvista seikoista, jotka nyt käsiteltävässä tapauksessa koskevat kyseessä olevien kilpailua rajoittavaa käyttäytymistä merkitsevien eri toimien välistä suhdetta, muuta johdu, on todettava, että sikäli kuin pääasian tosiseikoista ilmenee, että väitetyt SEUT 101 artiklan vastaisesti tehtyä kilpailua rajoittavaa sopimusta on pidettävä väitettyn vahinkoon kausaaliyhteydessä olevana tapahtumana, toimivalta tutkia tapahtumasta aiheutuneeksi väitetty vahinko ”vahinkoon kausaaliyhteydessä olevan tapahtuman” perusteella kaikkien sopimuspuolten osalta voi asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla kuulua sen paikkakunnan tuomioistuimelle, jossa sopimus lopullisesti tehtiin (ks. vastaavasti tuomio 21.5.2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, 50 kohta). Tällaisessa tapauksessa väitetyt kilpailua rajoittavan sopimuksen tekemispaikaksi voidaan määrittää Latvia.
- 50 Tällainen ratkaisu tulisi omaksua myös siinä tapauksessa, että osoitettaisiin, että Air Balticin tiettyihin lentoihin, joiden lähtöasemana tai määränpäänä oli Vilnan lentoasema, soveltamat saalistushinnat ovat ainoastaan tämän sopimuksen toimeenpanotoimia.
- 51 Jos saalistushintojen soveltamista on sitä vastoin pidettävä erillisenä SEUT 102 artiklan rikkomisena, sen paikkakunnan tuomioistuin, jossa kyseinen kilpailua rajoittava käyttäytyminen on tapahtunut, on asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla toimivaltainen.
- 52 Toisin kuin eri osallistujien välillä tehdystä laittomasta kartellista johtuva vahinko kausaaliyhteydessä vahinkoon oleva tapahtuma ei määrävän markkina-aseman väärinkäytön yhteydessä perustu sopimukseen vaan tämän väärinkäytön toimeenpanoon eli toisin sanoen määrävässä asemassa olevan yrityksen tekoihin väärinkäytön toteuttamiseksi käytännössä muun muassa tarjoamalla ja soveltamalla saalistushintoja merkityksellisillä markkinoilla.
- 53 Siinä tapauksessa, että pääasian taustalla olevat tapahtumat ovat osa yhteistä strategiaa, jonka tarkoituksena on pakottaa flyLAL pois sellaisten lentojen, joiden lähtöasemana tai määränpäänä on Vilnan lentoasema, markkinoilta, ja ne myötävaikuttavat yhdessä väitetyt vahingon syntymiseen, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää se tapahtuma, jolla on tällaisen strategian toteuttamisen kannalta erityinen merkitys pääasiassa kyseessä olevassa tapahtumaketjussa.
- 54 Tämän tarkastelun tarkoituksena on yksinomaan määrittää ne liittymät tuomioistuinvaltioon, jotka ovat perusteena sen toimivallalle asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan nojalla (tuomio 16.6.2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, 44 kohta), ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tältä osin suoritettava pelkkä oikeusriidan arviointi prima facie tutkimatta sitä aineellisesti, koska – kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 89–92 kohdassa pääasiallisesti totesi – sopimukseen perustumattoman vahingonkorvausvastuun osatekijöiden, joihin lukeutuu myös vahingon aiheuttama tapahtuma, määrittäminen kuuluu kansallisen oikeuden soveltamisalaan.
- 55 Ratkaisu, joka perustuisi siihen, että liittymän määrittäminen riippuisi kansalliseen aineelliseen oikeuteen perustuvista arviointikriteereistä, olisi nimittäin ristiriidassa oikeusvarmuutta koskevan tavoitteen kanssa, koska aina sen oikeuden mukaan, mitä kulloinkin sovellettaisiin, henkilön toimintaa muussa jäsenvaltiossa kuin asiaa käsittelevän tuomioistuimen jäsenvaltiossa voitaisiin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdan mukaisen toimivallan määräytymisen kannalta joko pitää tai olla pitämättä kausaaliyhteydessä olevana tapahtumana (tuomio 16.5.2013, Melzer, C-228/11, EU:C:2013:305, 35 kohta).
- 56 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 96 kohdassa, yhden tietyn tapahtuman valitseminen merkitykselliseksi toimivaltaisen tuomioistuimen määrittämistä varten estää sen, että usea tuomioistuin on toimivaltainen. Tämä on yhdenmukaista sen kanssa, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohdassa säädetty toimivalta on luonteeltaan erityistä toimivaltaa ja että tätä on tulkittava suppeasti ja siten, että ennustettavuutta lisätään.

57 Kun otetaan huomioon edellä todettu, ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä johtuvan vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä käsitteen ”paikkakunta, missä vahinko sattui” voidaan ymmärtää tarkoittavan joko paikkaa, jossa SEUT 101 artiklan vastainen kilpailua rajoittava sopimus tehtiin, tai paikkaa, jossa saalistushintoja tarjottiin ja sovellettiin, jos näitä käytäntöjä on pidettävä SEUT 102 artiklan rikkomisena.

Kolmas kysymys

58 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 5 alakohdassa tarkoitetun käsitteen ”sivuliikkeen – – toimintaa koskeva asia” tulkintaa pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa.

59 Tältä osin on muistutettava, että unionin tuomioistuin on yksilöinyt kaksi kriteeriä, jotka määrittävät, liittyykö kanne, joka koskee sivuliikkeen toimintaa, jäsenvaltioon. Ensinnäkin ”sivuliikkeen” käsite edellyttää, että on olemassa ulospäin pääliikkeen jatkeena pysyvästi esiintyvä liiketoimintakeskus. Tällä keskuksella on oltava oma johto ja sellaiset aineelliset valmiudet, että se voi käydä liikeneuvotteluja kolmansien kanssa, joiden ei siten tarvitse olla suorassa yhteydessä pääliikkeeseen. Toiseksi oikeusriidan on koskettava joko sivuliikkeen toimintaa koskevia toimia tai sen pääliikkeen nimissä tekemiä sitoumuksia, jotka on täytettävä siinä valtiossa, jossa sivuliike sijaitsee (ks. vastaavasti tuomio 19.7.2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan epäilystä ei ole siitä, etteivätkö ensimmäisen kriteerin mukaiset edellytykset, sellaisina kuin ne on oikeuskäytännössä vahvistettu, nyt käsiteltävässä asiassa täyttyisi. Kyseinen tuomioistuin pohtii ainoastaan toisen kriteerin tarkastelun yhteydessä sitä, koskeeko pääasian riita Air Balticin Liettuassa sijaitsevan sivuliikkeen ”toimintaa”.

61 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tältä osin, että vaikka tällä sivuliikkeellä on yhtiöjärjestyksensä mukaan oikeus solmia liikesuhteita kolmansien kanssa ja muun muassa vahvistaa palveluidensa hinnat, ei ole olemassa tietoja, jotka osoittaisivat sivuliikkeen tosiasiallisesti vahvistaneen lentojen hintoja pääasiassa kyseessä olevilla markkinoilla. Kyseinen sivuliike ei sen mukaan myöskään ole pitänyt pääliikkeen kirjanpidosta erillistä kirjanpitoa.

62 Kuten edellä 26 kohdassa on muistutettu, asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 5 alakohdassa perustetaan poikkeus kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 alakohdassa säädetystä toimivaltaa koskevasta pääsäännöstä, minkä vuoksi sitä on tulkittava suppeasti.

63 Tästä seuraa – kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 137 ja 142 kohdassa –, että kun kyse on sopimukseen perustumatonta vahingonkorvausta koskevista kanteista, jotta asia koskee sivuliikkeen toimintaa, sivuliikkeen on tosiasiallisesti osallistuttava ainakin osaan rikkomisen muodostavista toimista.

64 Nyt käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on määrittää Air Balticin sivuliikkeen mahdollinen rooli väitetysti kilpailua rajoittavaa käyttäytymistä merkitsevien toimien toteuttamisessa. Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenevät tiedot, kyseisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia erityisesti, onko tämän sivuliikkeen harjoittama toiminta muodostunut sellaisista tosiasiallisista toimista, jotka ovat merkinneet väitettyjen saalistushintojen tarjoamista ja soveltamista, ja onko tämä osallistuminen väitettyyn määrävän markkina-aseman väärinkäyttöön ollut riittävän merkittävää, jotta sillä voidaan katsoa olevan läheinen yhteys pääasian oikeusriitaan.

- 65 Siitä seikasta, että Air Balticin sivuliike ei ole laatinut emoyhtiöstä erillisiä kirjanpitoasiakirjoja, on todettava, ettei tällainen seikka ole merkityksellinen kriteeri sen osoittamiseksi, onko kyseinen sivuliike tosiasiallisesti osallistunut saalistushintojen soveltamiseen, kuten flyLAL väittää Air Balticin tehneen.
- 66 Kun otetaan huomioon edellä todettu, kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 5 alakohtaa on tulkittava siten, että käsite ”sivuliikkeen – – toimintaa [koskeva] [asia]” kattaa kanteen, jolla vaaditaan sellaisen vahingon korvaamista, joka on väitetysti aiheutunut määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä saalistushintoja soveltamalla, kun määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen sivuliike osallistuu tähän väärinkäyttöön tosiasiallisesti ja merkittävästi.

Oikeudenkäyntikulut

- 67 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä johtuvan vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä käsitteellä ”paikkakunta, missä vahinko sattui” tarkoitetaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa muun muassa paikkaa, jossa myyntitappioista koostuva tulonmenetyks ilmeni, eli niiden markkinoiden paikkaa, joihin kyseinen käyttäytyminen, jonka yhteydessä vahingonkärsijä väittää kärsineensä nämä tappiot, vaikuttaa.**
- 2) Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 3 alakohtaa on tulkittava siten, että kilpailunvastaisista menettelytavoista johtuvan vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä käsitteen ”paikkakunta, missä vahinko sattui” voidaan ymmärtää tarkoittavan joko paikkaa, jossa SEUT 101 artiklan vastainen kilpailua rajoittava sopimus tehtiin, tai paikkaa, jossa saalistushintoja tarjottiin ja sovellettiin, jos näitä käytäntöjä on pidettävä SEUT 102 artiklan rikkomisena.**
- 3) Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 5 alakohtaa on tulkittava siten, että käsite ”sivuliikkeen – – toimintaa [koskeva] [asia]” kattaa kanteen, jolla vaaditaan sellaisen vahingon korvaamista, joka on väitetysti aiheutunut määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä saalistushintoja soveltamalla, kun määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen sivuliike osallistuu tähän väärinkäyttöön tosiasiallisesti ja merkittävästi.**

Allekirjoitukset